

Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.051
Державного торговельно-економічного
університету
02156, м. Київ, вул. Кіото, 19

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Курносенко Анастасії Олександрівни
на тему «Соціальний капітал підприємства в умовах мережевої
економіки»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 – Економіка

Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами,
планами, темами

В умовах економіки знань суттєвої трансформації зазнають ключові фактори розвитку підприємства: домінуючу роль у забезпеченні конкурентних переваг, високих фінансових результатів, стійкості в довгостроковій перспективі починають відігравати нематеріальні чинники, які відображають унікальні та складно копіювані ресурси підприємства. Одним з таких чинників є соціальний капітал, який уособлює довіру, зв'язки, що створюють основу для взаємодії підприємства з іншими стейкхолдерами щодо формування різних видів ресурсів та цінності.

Важлива роль соціального капіталу у забезпеченні стратегічних цілей розвитку підприємства вимагає розробки та запровадження нових підходів до його управління, які релевантні новим умовам мережевої економіки та особливостям функціонування цього виду капіталу. Відсутність комплексних та однозначних підходів до визначення сутності та складових соціального

капіталу, його проявів та ролі в мережевій економіці, оцінювання рівня та стратегій розвитку поряд з важливим значенням у досягненні результатів діяльності підприємства обумовлюють актуальність обраної теми дисертації.

Дисертація Курносенко А.О. виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри економіки та фінансів підприємства Державного торговельно-економічного університету «Підприємницький потенціал в системі національної безпеки» (номер державної реєстрації 0124U001631); «Системи оцінювання економічної ефективності захисту корпоративної інформації» (номер державної реєстрації 0121U110908); «Оцінка соціально-економічного потенціалу підприємства» (№ 733/20, номер державної реєстрації – 0121U114374, замовник – Фермерське господарство «Сенів Василь Онуфрійович»).

В межах зазначених тем, Курносенко А.О. запропоновано методологію оцінки стану та ефективності соціального капіталу підприємства в розрізі формування його потенціалу та перспектив реалізації; визначено, що формалізація соціального капіталу за допомогою цифрових продуктів викликає необхідність у посиленні заходів захисту корпоративної інформації; сформовано рекомендації щодо захисту такої інформації в контексті оптимізації роботи з персоналом; сформовано методику експрес-діагностики соціально-економічного потенціалу підприємства, ідентифіковано оціночні показники соціального потенціалу.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, які представлені у дисертації Курносенко А.О., є достатньо обґрунтованими, що підтверджується опрацюванням значної кількості праць вітчизняних та зарубіжних науковців, використанням великого обсягу статистичної інформації за напрямом

дослідження, аналітичної інформації міжнародних організацій, належною апробацією результатів дослідження.

Дисертаційна робота характеризується науковою глибиною та логічністю. Курносенко А.О. володіє ґрунтовними знаннями предмета та методології дослідження. Основні положення, висновки та рекомендації теоретичного та практичного характеру є обґрунтованими та достовірними. Результатом проведеного наукового дослідження є досягнення визначеної мети шляхом виконання поставлених дисертанткою завдань, про що свідчать висновки до кожного розділу та дисертації загалом.

Достовірність дисертації підтверджується документами про впровадження у діяльність підприємств, освітній процес, а також опублікованими працями та апробацією результатів наукового дослідження на міжнародних конференціях.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає в розробці теоретико-методологічних і науково-практичних засад вирішення проблем розвитку соціального капіталу підприємства в умовах мережевої економіки.

В дисертації представлено видову класифікацію моделей соціального капіталу залежно від домінування його окремого компоненту, удосконалено теоретичні основи дослідження розвитку концепції соціального капіталу, класифікацію соціального капіталу, підхід до оцінювання соціального капіталу, методологічний підхід до побудови системи управління соціальним капіталом на підприємстві.

Також набули подальшого розвитку сутність та характеристики концепту «мережева економіка», визначення ролі соціального капіталу у розвитку підприємства в умовах мережевої економіки, уявлення щодо розвитку соціального капіталу підприємств в Україні.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

Наукові розробки мають практичну цінність та доведені до практичного використання, про що свідчать довідки про впровадження рекомендацій автора в практичну діяльність підприємств, зокрема, ТОВ СП “НІБУЛОН” (довідка №1619/3-24/33 від 23.02.2024 р.), ТОВ “ЕСВ Сервіс”(довідка №47/2 від 09.02.2024 р.), ФГ Сенів Василь Онуфрійович (б/н від 31.12.2021 р.), ТОВ “ДЕЛЬТА ВІЛМАР УКРАЇНА” (довідка б/н від 01 грудня 2023 р.), Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України (довідка № 5 від 07.03.2024 р.).

Здобувачка брала участь в підготовці та публікації опорного конспекту лекцій з дисципліни “Корпоративні фінанси”, викладала практичні заняття з дисциплін “Економіка та фінанси підприємства”, “Економіка рекламного підприємства”, “Бізнес-планування” та “Ціноутворення”, де використовувала окремі результати дослідження.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 17 наукових працях, серед яких 6 статей у наукових фахових виданнях, з яких 3 у співавторстві, 3 одноосібні; 11 - тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях, з яких 4 у співавторстві, 7 одноосібні. Загальний обсяг публікацій - 3,70 друк. арк.

Загальна характеристика дисертаційної роботи

Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Загальний обсяг роботи складає 290 сторінок, у тому числі основного тексту 221 сторінка. Робота містить 49 рисунків, 46 таблиць, список використаних джерел із 259 найменувань на 24 сторінках, 30 додатків на 44 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та завдання, показано зв'язок роботи з науковими дослідженнями кафедри, представлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, дані про апробацію, обсяг і структуру роботи.

Перший розділ (с. 25-92) присвячено аналізу основних понять, структури та методів оцінки соціального капіталу підприємства. Спираючись на широку наукову дискусію в контексті еволюції концепцій соціального капіталу, визначено сутність та структуру соціального капіталу підприємства, його роль в розвитку підприємства в умовах мережевої економіки. Сформовано моделі соціального капіталу підприємства залежно від домінування його окремих компонентів та надано їх характеристику, представлено підхід до оцінювання соціального капіталу підприємства на основі глибокого критично-конструктивного аналізу наявних методик та їх систематизації.

У другому розділі (с. 93-183) проаналізовано стан та тенденції розвитку соціального капіталу підприємств України. Досліджено взаємозв'язок та закономірності розвитку соціального та людського капіталу, вплив розвитку мережевої економіки та стан соціального капіталу, проведено оцінку рівня соціального капіталу підприємств України та інституційні передумови його формування. Розділ ґрунтується на широкому статистичному матеріалі, аналітичних даних міжнародних організацій, проведеному анкетному опитуванні та характеризується широкоаспектністю аналітичних зрізів та глибиною дослідження.

Третій розділ (с. 184-216) фокусується на розробленні інструментів формування та ефективного використання соціального капіталу підприємства. В даному розділі сформовано комплексний підхід до управління соціальним капіталом підприємства, визначено основні напрями вдосконалення

інформаційного забезпечення та процесу формування цільових індикаторів його розвитку. Систематизовано та розвинено інструменти формування соціального капіталу підприємства в умовах мережевої економіки.

У висновках сформульовані основні результати дослідження, що відповідають поставленим завданням.

Загалом, дисертаційне дослідження надає глибокий аналіз соціального капіталу підприємства, включаючи теоретичні, методичні та практичні аспекти, є завершеною роботою, що містить нові обґрунтовані наукові результати та відповідає встановленим вимогам.

Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не виявлено порушень академічної доброчесності. Дисертаційна робота не містить текстових запозичень інших авторів без посилання на відповідне джерело. Всі публікації та дисертація виконані із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження по змісту дисертації

Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, варто зазначити наступні дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи:

1. В першому розділі досліджено особливості розвитку соціального капіталу підприємства в умовах мережевої економіки (п.1.2). Автором досліджено прояви мережевих ефектів в різних форматах взаємовідносин підприємства. Проте достатнє обґрунтування подається лише для відносин «підприємство-трудова колектив» (с.59-60). Параграф 1.2 виглядав би більш завершеним, якби автор детальніше обґрунтував прояви мережевих ефектів в інших моделях взаємовідносин підприємства (с.62-64).

2. У другому розділі здійснено оцінку рівня соціального капіталу підприємств України за даними анкетного опитування підприємств,

статистичної та іншої інформації відповідно до запропонованої авторської методики. Проте, дисертант не повною мірою задіяв всі запропоновані оціночні показники: так, не встановлена база для порівняння та подальшої інтеграції часткових індикаторів підприємницького соціального капіталу, в частині оцінки соціального капіталу на рівні підприємства не використані фінансово-економічні показники, які прописані у авторській методиці. Хоча автор коректно трактує отримані результати, апробація методики за усіма запропонованими аспектами оцінки надала би більш об'єктивну та повну картину стану соціального капіталу підприємств України.

3. У параграфі 3.2 представлено пропозиції автора щодо вдосконалення інформаційного забезпечення управління соціальним капіталом підприємства, проте не деталізовані рекомендовані інформаційні показники за компонентами соціального капіталу. Така деталізація, на наш погляд, створювала би підґрунтя для подальшої практичної реалізації наукових розробок автора.

4. За текстом роботи зустрічаються окремі стилістичні та друкарські помилки.

Зазначені зауваження носять переважно рекомендаційний характер та не знижують наукову і практичну цінність представленої дисертаційної роботи.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційне дослідження Курносенко А.О. на тему «Соціальний капітал підприємства в умовах мережевої економіки» є завершеною науковою роботою на актуальну тему, яка має наукову та практичну цінність.

Отримані наукові результати дослідження є обґрунтованими та доведеними до практичного впровадження. Дисертантом досягнуто мету дослідження та вирішено всі поставлені завдання.

Дисертаційна робота Курносенко Анастасії Олександрівни відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової

установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор, Курносенко Анастасія Олександрівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 – Економіка.

Офіційний опонент:

доцент кафедри менеджменту та бізнесу

Харківського національного економічного

університету ім. С. Кузнеця

кандидат економічних наук,

доцент

Каріна НЕМАШКАЛО